

*Остаповець Б.С., студент
магістратури Вінницького державного педагогічного
університету ім. Михайла Коцюбинського
Глуханюк В.М., кандидат педагогічних наук, старший
викладач Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця
e-mail: ktoebgd@gmail.com*

Освітня інноватика як особистісно зорієнтована спрямованість розвитку студентів

***Анотація.** У статті розкрито особливості розвитку студентів в освітніх інноваціях, а саме запропоновано систему роботи зі студентами, що має особистісно зорієнтовану спрямованість.*

***Ключові слова:** інноваційні процеси, предметний зміст, особистісні потреби, особистісно зорієнтоване навчання.*

***Abstract.** The article reveals the peculiarities of students' development in educational innovations, namely the proposed system of work with students, which has a personally oriented orientation.*

***Key words:** innovative processes, substantive content, personal needs, personally oriented learning.*

Постановка наукової проблеми. Серед дослідницьких завдань освітньої інноватики передусім такі: обґрунтування її місця в системі загально-наукового і соціально-психологічного знання; висвітлення основних функцій та їх ролі в теоретичному усвідомленні шляхів реформування системи освіти; визначення перспектив функціонування, розвитку і управління навчально-виховними закладами; застосування і впровадження освітньої інноватики; розкриття тенденцій розвитку інноваційних процесів у системі національної освіти; підготовка рекомендацій щодо практичного втілення інноваційних процесів.

Як зазначає В. Пінчук, в соціально-психологічному аспекті інновація – створення і впровадження різних видів нововведень, які спричиняють зміни в соціальній практиці. Інноваційна діяльність не піддається формалізації, потребує врахування людського фактора, зокрема переборення соціально-психологічних бар'єрів. Подоланню їх сприяють: врахування установок, ціннісних орієнтацій, етичних норм поведінки; застосування соціально-психологічних методів активного навчання учасників процесу з метою розвитку в них інноваційних здібностей, формулюванню готовності до сприйняття та участі в інноваційних заходах [2].

Короткий аналіз досліджень проблеми. Основними науковими концепціями засвоєння соціального досвіду є такі: асоціативно-рефлекторне навчання (Д. Богоявленський, Н. Менчинська, О.Кабанова-Меллер та ін.); теорія поетапного формування розумових дій (П. Гальперін, Н. Талізін); суггестопедична концепція навчання (В. М'ясищев, Д. Узнадзе, Б. Паригін, Г. Лозанов та ін.); теорія нейролінгвістичного програмування; теорія змістового узагальнення Ельконіна-Давидова.

Методологічною і теоретичною основою дослідження є положення гуманістичної психології про сутність особистості та активізацію особистісного потенціалу (Р. Бернс, А. Маслоу, К. Роджерс); вітчизняні концептуальні положення розвитку та формування особистості (К. Абульханова-Славська, Б.Ананьєв, А. Асмолов, Г. Балл, І. Бех, Л. Божович, М. Боришевський, Л. Виготський та ін.); дослідження особливостей особистісно зорієнтованого навчання (О. Бондаревська, В. Серіков, А. Фурман, І.Якиманська та ін.). Чисельні наукові роботи дозволяють стверджувати, що традиційна освіта, яка переслідує цілі функціональної освіченості людини, використовує особистість саме в ролі засобу, опирається на механізми мотивації, ціннісної орієнтації як на свого роду рушійні сили досягнення заданих ззовні цілей. Розвиток цих особистісних «механізмів», «функцій» здійснюється в даному випадку попутно, в тих аспектах, в яких вони стають необхідними для соціальної орієнтації індивіда.

І саме особистісно зорієнтоване навчання розглядає механізми особистісного існування людини – рефлексію, вибірковість, відповідальність, автономність – як самоціль освіти, досягненню якої у кінцевому результаті його змістові та процесуальні компоненти. У цьому ефективність засвоєння власне предметного змісту зростає завдяки тому, що цей зміст, набуваючи тепер якісно нову особистісну суть, виступає як зміст і середовище становлення особистісного досвіду індивіда [5].

Незважаючи на велику кількість літератури з даної проблематики, на сьогодні, на жаль, цьому процесові бракує цілеспрямованості та науково-методичного забезпечення, чому і присвячений зміст нашої статті.

Мета статті – розкрити особливості розвитку студентів в освітніх інноваціях, а саме запропонувати систему роботи зі студентами, що має особистісно зорієнтовану спрямованість.

Виклад основного матеріалу. Сучасна педагогічна практика засвідчує позитивність змін на шляху переходу від школи адміністративно-бюрократичної, догматичної до школи демократичної, гуманістичної, розвиваючої та особистісної. Саме гуманістично-демократична педагогіка, яка базується на ідеї співробітництва, співіснування вчителя та учня, здатна сприяти розкриттю творчого потенціалу особистості, її психологічній підготовці до творчого розв'язання будь-яких завдань.

Особистісно зорієнтоване навчання розуміється спеціалістами як органічне поєднання навчання й учіння – індивідуально значущої діяльності

окремого суб'єкта, в якому реалізується досвід його життєдіяльності. Суть навчального процесу, згідно з особистісно зорієнтованим підходом, як стверджує В. Серіков, полягає у створенні таких умов для навчання особистості, щоб розкрити і максимально розвинути усі сторони особистості, її здібності та інтереси, створити умови для її самореалізації. Необхідно розглядати людину як складну систему, яка саморозвивається [4]. Отже, не нав'язувати особистості шляхи її розвитку, а створювати якнайбільше умов і можливостей для її саморозвитку в рамках соціокультурних норм і гуманістичних моральних цінностей.

Початок навчання у вищій школі є для студента ситуацією незнайомою і, з огляду на соціально-психологічний її аспект, потенційно загрозливою. Це зумовлено недостатньою орієнтацією вчорашнього школяра в соціально-психологічному просторі нової для нього навчальної організації. Проблема полягає не лише в тому, щоб сприйняти і зрозуміти існуюче середовище, але й прийняти його на емоційно-особистісному рівні, знайти в ньому новий особистісний зміст. Саме тому назріла гостра потреба реалізації гуманістично зорієнтованого підходу в освіті, основну цінність якого становить особистість [3].

Основним принципом розробки особистісно зорієнтованої системи навчання, є визнання індивідуальності студента, створення необхідних і достатніх умов для його розвитку. Індивідуальність розглядається нами як неповторна особистість кожної людини, яка протягом життя здійснює свою життєдіяльність як суб'єкт розвитку. Відтак постає проблема пошуку найбільш оптимальних форм навчальної діяльності з позиції успішного досягнення цієї мети.

При визначенні цих чинників впливу та конкретних умов гармонізації особистості студентів, варто виходити з того, що цей процес буде ефективним за умов активізації всіх її структурних компонентів: когнітивного, емоційно-оцінного та поведінкового.

Створення освітньої системи у вищих закладах освіти (ВЗО) має базуватись на принципах інноваційної освіти, запропонованих І. Бехом: принцип діяльності як генезопринцип, принцип інтеграції навчального знання, принцип опори та здібності в інтелектуальному становленні учня, принцип забезпечення виховної функції навчання, принцип емоційного зміщення у вчинковому переорієнтуванні суб'єкта, принцип непрямої виховної дії тощо [1].

Можливе ефективне застосування системи навчально-виховної роботи із студентами та викладачами, яка має особистісно зорієнтовану спрямованість і включає такі види роботи:

- 1) діяльність психологічної служби, яка функціонує у ВЗО;
- 2) використання практичної психології як засобу самопізнання та саморозвитку;

3) організацію самостійної роботи студентів над собою: самозвіти, індивідуальні навчально-дослідні завдання, наукові (курсіві, дипломні) та інші дослідження за інтересами;

4) систему навчальних практик.

Усі види органічно взаємопов'язані та спрямовані на реалізацію основної мети: гармонізацію особистості студента, його уявлень про себе і ставлень до себе; активізацію процесів особистісного саморозвитку; формування навичок емоційної та поведінкової саморегуляції. В основі нашої системи лежить взаємодія викладачів і студентів. Взаємна повага і бажання зрозуміти одне одного – ось найкращий спосіб взаємодії викладача зі слухачами, який дає змогу найповніше виявити та задовольнити особистісні потреби й інтереси всіх учасників навчального процесу.

Система формуючих впливів передбачає цілісний підхід у врахуванні всіх механізмів і факторів активізації процесів самосвідомості у студентів в процесі практичної підготовки і спрямована на створення розвивального середовища в рамках навчального процесу, яке б оптимально сприяло самоактуалізації особистості майбутнього спеціаліста, формуванню його позитивної Я-концепції.

Отже, варто виокремити такі вихідні положення особистісно зорієнтованого підходу: особистість як психологічна категорія відображає унікальну сферу освіти і в цьому значенні виступає як її специфічна ціль. Подібно до того, як людина у навчальному процесі оволодіває досвідом застосувань знань, способами вирішення пізнавальних і практичних завдань, творчим досвідом, вона має оволодіти і досвідом «бути особистістю», тобто досвідом виконання специфічних особистісних функцій (вибірковості, рефлексії, самореалізації, соціальної відповідальності тощо). Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми. Зокрема, подальшого вивчення чекають питання, що стосуються впливу інших форм і методів навчання та виховання на процес гармонізації особистості майбутніх фахівців.

Список використаних джерел:

1. Бех І. Принцип інноваційної освіти / І. Бех // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. - № 3-4. – С. 7-20.

2. Пінчук В. Інноваційні процеси – підґрунтя проектування нових освітніх технологій / В. Пінчук // Освіта і управління. – 2003. – Т. 2. - № 3. – С. 91-97.

3. Подмазин С. Личностно-ориентированное образование: [социально-философское исследование] / С. Подмазин . – Запорожье: Просвіта, 2000. – 250 с.

4. Сериков В. Образование и личность. Теория и практика проектирования педагогических систем / В.Сериков. – М.: Логос, 1999. – 272 с.

5. Якиманская И. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. Якиманская . – М.: Сентябрь, 1996. – 96 с.